

Θεατρικό Εργαστήρι για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Σόνια Μολογούση

1) Ονόματα από τη Φύση

Οι συμμετέχοντες στέκονται σε κύκλο. Ο εμπυχωτής ενημερώνει τους συμμετέχοντες ότι θα πρέπει να σκεφτούν μία λέξη που να σχετίζεται με το υπό εξέταση θέμα (σε αυτή την περίπτωση το δάσος) και που να ξεκινάει με το ίδιο γράμμα με το οποίο ξεκινάει και το όνομα τους. Η λέξη που θα σκεφτούν γίνεται το νέο επώνυμο του συμμετέχοντος. Ο καθένας με τη σειρά του λέει το μικρό του όνομα και το νέο του επώνυμο συνοδεύοντας το από μία κίνηση ή στάση του σώματος που κατα τη γνώμη του περιγράφει την λέξη που επέλεξε. Οι υπόλοιποι επαναλαμβάνουν όλοι μαζί το όνομα και την κίνηση.

2) Ομαδικός ρυθμός ή κινέζικη κολοκυθιά

Η ομάδα σε κύκλο αρχίζει ένα ρυθμικό σχήμα που αποτελείται από τέσσερεις χρόνους. Στους πρώτους δύο τα χέρια χτυπούν ελαφρά τους μηρούς (ένα-δύο) και στους δύο επόμενους οι βραχιόνες έρχονται χαλαρά μπροστά στο στήρνο και χτυπάμε τα δάχτυλα (τρία-τέσσερα). Συνεχίζουμε για λίγο μέχρι όλη η ομάδα να συντονιστεί στο ρυθμό, χωρίς να επιταχύνει κανείς. Στη συνέχεια ο συντονιστής λέει το όνομά του δύο φορές όταν τα χέρια του χτυπήσουν τους μηρούς του, ενώ στο επόμενο μπλοκ λέει το καινούριο επώνυμο στο «ένα» και το όνομα κάποιου άλλου συμμετέχοντα στο «δύο»:

- (ένα) **Σόνια**
- (δύο) **Σόνια**
- (τρία)
- (τέσσερα)
- (ένα) **Σκίουρος**
- (δύο) **Κατερίνα**
- (τρία)
- (τέσσερα)

Στο αμέσως επόμενο μπλοκ, η Κατερίνα θα πρέπει να κάνει το αντίστοιχο:

- (ένα) **Κατερίνα**
- (δύο) **Κατερίνα**
- (τρία)
- (τέσσερα)
- (ένα) **Κλαρί**
- (δύο) **Παύλος**
- (τρία)
- (τέσσερα)

Και ούτω καθεξής

3) Απειλή- Προστασία

Όλοι περπατούν ελεύθερα στο χώρο. Ο εμπυχωτής ζητά από τον κάθε ένα να βάλει ένα άτομο από την ομάδα στο μυαλό του- αυτό το άτομο (Α) λειτουργεί σαν απειλή. Συνεχίζουν όλοι να περπατούν με τη μόνη διαφορά ότι ο καθένας προσπαθεί να βρίσκεται διαρκώς μακριά από το άτομο Α. Στη συνέχεια ο εμπυχωτής ζητάει από τους συμμετέχοντες να βάλουν ένα δεύτερο άτομο στο μυαλό τους. Αυτό το άτομο (Β) λειτουργεί σαν προστασία. Το περπάτημα συνεχίζεται καθώς ο καθένας προσπαθεί να έχει τον Β διαρκώς ανάμεσα στον ίδιο και τον Α.

Θέμα για συζήτηση: Πως συνδέεται η παραπάνω δραστηριότητα με το υπό εξέταση θέμα του σημερινού σεμιναρίου που είναι το δάσος; Τι μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο-απειλή για ένα δάσος (π.χ. Εκχερσώσεις για την επέκταση της γεωργικής γης, υπερεκμετάλλευση με ληστρικές υλοτομίες για παραγωγή ξύλου και καύσιμης ύλης, πυρκαγιές από πρόθεση, υπερβόσκηση, βόσκηση καμένων δασών, κακλή εκμετάλλευση λατομείων-μεταλλείων) και ποια τα μέτρα προστασίας που μπορούμε να λάβουμε (π.χ. προώθηση του εθελοντισμού και η εκπαίδευση για συμμετοχή σε δραστηριότητες φύλαξης και πρόληψης των πυρκαγιών, η σύνταξη σχεδίων έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση δασικών πυρκαγιών, συνεχής παρακολούθηση των χρήσεων γης και της οικολογικής εξέλιξης των καμένων εκτάσεων);

4) Ομαδικές παγωμένες εικόνες

Ο εμπυχωτής εξηγεί στους συμμετέχοντες ότι στο θέατρο είναι σημαντικό να μπορούμε, κατά τη διάρκεια μιας παρουσίασης, να εστιάζουμε στην ένταση και να φτιάχνουμε εικόνες απ' το τίποτα. Χωρίζει την ομάδα σε 3 μικρότερες και αναθέτει σε κάθε μια από αυτές να φτιάξει την παγωμένη εικόνα ενός δάσους. Πιο συγκεκριμένα η 1^η ομάδα θα πρέπει να σχηματίσει την εικόνα ενός δάσους τροπικής ζώνης, η 2^η ομάδα εύκρατης ζώνης και η 3^η πολικής ζώνης. Επισημαίνεται στους συμμετέχοντες ότι στην δημιουργία της εικόνας τους θα πρέπει να λάβουν υπόψιν τους την κάθετη δομή που χαρακτηρίζει ένα δάσος, την οργάνωση του δηλαδή σε ορόφους βλάστησης, κάνοντας χρήση και των τριών επιπέδων: χαμηλό, μεσαίο, ψηλό (**Παράρτημα Α**). Το σώμα κάθε παιδιού μετατρέπεται σε ένα στοιχείο από αυτά που συγκροτούν το οικοσύστημα ενός δάσους (δέντρο, θάμνος, ζώο κτλ.). Όταν η ομάδα βρει πως θα στήσει την εικόνα της, ο εμπυχωτής, ζητά από τους συμμετέχοντες να προσθέσουν και τους κατάλληλους ήχους. Συνεργασία-παρουσίαση-χρήση χώρου στο θέατρο- χτίσιμο ικανοτήτων ως θεατών.

5) Εισαγωγή στην ιστορία με εικόνες

Η ομάδα χωρίζεται σε 8 υποομάδες. Ο εμπυχωτής μοιράζει σε κάθε ομάδα το **Παράρτημα Β** με τις επιλεγμένες εικόνες από το βιβλίο *Ο Άνθρωπος που Φύτευε Δέντρα* του Jean Giono. Ακολουθεί καταιγισμός ιδεών για το θέμα που πραγματεύεται η ιστορία, την τεχνοτροπία των εικόνων (ξυλογραφία), τη χρήση των χρωμάτων. Στη συνέχεια ο εμπυχωτής ενημέρωνει τους συμμετέχοντες ότι θα

πρέπει χρησιμοποιώντας τις εικόνες που τους δόθηκαν, να αποφάσισουν (στις επιμέρους ομάδες) την σειρά τοποθέτησής τους δημιουργώντας μία ολοκληρωμένη αφήγηση-ιστορία με αρχή μέση και τέλος (εξετάζουν με ποια εικόνα θα μπορούσε να ξεκινήσει η ιστορία και με οποία να τελειώσει, καθώς και τη σειρά των υπόλοιπων). Επιπλέον, οι επιμέρους ομάδες θα πρέπει να εξετάσουν τους λόγους για τις επιλογές τους και να είναι έτοιμες να επιχειρηματολογήσουν υπέρ αυτών όταν τους ζητηθεί. Όταν οι ομάδες καταλήξουν σε μία αφηγηματική σειρά των εικόνων, ο εμψυχωτής μοιράζει σε κάθε μία από αυτές το **Παράρτημα Γ** με τις πληροφορίες/στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα δάση και αφού δώσει χρόνο για να το διαβάσουν ζητά να εξετάσουν αν και πως αυτά τα νέα στοιχεία αλλάζουν τη σειρά της αφήγησης. Μετά την ολοκλήρωση της παραπάνω δραστηριότητας κάθε ομάδα καλείται να εκλέξει ένα εκπρόσωπο και στη συνέχεια μία ομάδα ενώνεται με μία άλλη για να μοιραστούν, εκ περιτροπής, την σειρά των εικόνων στην οποία κατέληξαν αλλά και τις θεωρίες/σκέψεις τους πίσω από αυτές τις επιλογές απαντώντας ταυτόχρονα σε ερωτήσεις που η άλλη ομάδα μπορεί να έχει. Οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι είναι υπεύθυνοι για την υποδοχή της άλλης ομάδας και τη διαχείριση κάθε συνεδρίασης.

6) Εικόνες που μιλάνε

Οι συμμετέχοντες σχηματίζουν έναν μεγάλο κοινό κύκλο διατηρώντας τις υποομάδες τους. Ο εμψυχωτής τοποθετεί στο κέντρο του κύκλου 8 χαρτιά A4 (Παράρτημα Δ) και ενημέρωνει την ομάδα ότι σε κάθε ένα από αυτά υπάρχει τυπωμένο ένα κομμάτι της ιστορίας Ο Άνθρωπος που Φύτευε Δέντρα το οποίο με τη σειρά του, αντιστοιχεί σε μία από τις εικόνες της προηγούμενης δραστηριότητας. Ακολουθεί συζήτηση γύρω από τα συμπεράσματα των υποομάδων για την ταξινόμηση των εικόνων. Μολις ολοκληρωθεί η διαδικασία ο εμψυχωτής αποκαλύπτει τη σωστή σειρά και ζητάει από κάθε υποομάδα να διαλέξει έναν καινούριο αντιπρόσωπο, έτσι ώστε όλα τα κομμάτια της ιστορίας να διαβαστούν (με τη σειρά) στον κύκλο και να τα ακούσουν όλοι οι συμμετέχοντες. Ακολουθεί συζήτηση γύρω από τα παρακάτω ερωτήματα:

- Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κεντρικό μήνυμα της ιστορίας;
- Με ποιους τρόπους ωφελουν τα δέντρα και τα υποπροϊόντα τους τους ανθρώπους, την άγρια ζωή, τη βιομηχανία;
- Με ποιους τρόπους χρησιμοποιουν οι άνθρωποι τα δέντρα;
- Πώς χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι τα δέντρα στο παρελθόν;
- Τι έχει αλλάξει όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους χρησιμοποιούν οι άνθρωποι τα δέντρα;
- Που, πότε, πώς και γιατί θα πρέπει να πραγματοποιείται μια δενδροφύτευση;

- Η Ελλάδα αντιμετωπίζει συχνά τον κίνδυνο πυρκαγιών. Με ποιους τρόπους μπορούν οι άνθρωποι να προστατεύσουν καλύτερα τα δάση μας από τις πυρκαγιές;
- Ποιοι άλλοι κίνδυνοι απειλούν τα δέντρα/δάση;
- Ποιο ήταν το κίνητρο το ήρωα;
- Γιατί δεν καυχιόταν ποτέ για όσα έκανε;

7) Ρόλος στον τοίχο

Ο εμπυχωτής παρουσιάζει στους συμμετέχοντες ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί του μέτρου πάνω στο οποίο είναι σχεδιασμένο το περίγραμμα ενός ανθρώπου σε φυσικό μέγεθος. Ενημερώνει την ομάδα ότι πρόκειται για την φιγούρα του Elzeard Bouffier και ζητά να καταγράψουν εντός του περιγράμματος λέξεις και φράσεις κλειδιά που αφορούν τα συναισθήματα ή την ιδέα που έχει ο ίδιος ο ήρωας για τον εαυτό του και τις πράξεις του, ενώ εκτός περιγράμματος καταγράφουν ιδέες που σχετίζονται με την εικόνα που έχουν οι άλλοι για αυτόν. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία ο εμπυχωτής ζητάει από δύο εθελοντές να διαβάσουν αυτά που έχουν καταγραφεί στο χαρτί χρησιμοποιώντας: α' ενικό πρόσωπο και το ρήμα *νιώθω* για τα συναισθημάτα εντός περιγράμματος και β' ενικό πρόσωπο και το ρήμα *είσαι* για τους χαρακτηρισμούς εκτός περιγράμματος.

8) Απειλές-Κίνδυνοι

Ο εμπυχωτής διαβάζει στην ομάδα το παρακάτω απόσπασμα από την ιστορία του Giono: **«Τρία χρόνια τώρα φύτευε δέντρα σ' αυτήν την ερημιά. Είχε φυτέψει 100.000. Απο τις 100.000 οι 20.000 είχαν πιάσει. Από αυτές τις 20.000 υπολόγισε να χάσει ακόμα τα μισά, απο τα τρωκτικά ή απο ότι άλλο είναι αδύνατον να προβλέψει κανείς.[...] Δεν μίλησα καθόλου για τις απογοητεύσεις του, αλλά μπορείτε εύκολα να φανταστείτε, ότι για ένα τέτοιο επίτευγμα, έπρεπε να υπερνικήσει πολλές αντιξοότητες και να παλέψει με την απογοήτευση»**. Με αφορμή το παραπάνω ακολουθεί συζητηση για τους λόγους και τις αιτίες καταστροφής των δασών. Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ομάδες των 3-4 ατόμων. Κάθε ομάδα διαλέγει μία αιτία καταστροφής και πρέπει να φτιάξει 3 παγωμένες εικόνες. Η πρώτη είναι η εικόνα του δάσους πριν την καταστροφή, η δεύτερη κατά τη διάρκεια και η τρίτη μετά την καταστροφή. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τις τρεις εικόνες που ετοίμασε στις υπόλοιπες. Εναλλακτικά, οι παγωμένες εικόνες μπορούν να αντικατασταθούν απο ζωγραφιές σε χαρτί του μέτρου.

9) Ο δρόμος μέσα απ'το δάσος-διαφορετικές οπτικές γωνίες

Ο εμπυχωτής ενημερώνει τους συμμετέχοντες ότι το πρόβλημα το οποίο καλείται να αντιμετωπίσει αυτή τη φορά ο Elzeard είναι η απόφαση του τοπικού συμβουλίου για τη δημιουργία ενός δρόμου που θα περάσει μέσα από το δάσος με σκοπό την πιο γρήγορη και άμεση πρόσβαση στην κοντινή, του χωριού, μεγάλη πόλη. Η ομάδα

χωρίζεται σε 5 μικρότερες. Ο εμπυχωτής πλησιάζει κάθε μία ομάδα ξεχωριστά και ζητά από τα μέλη της να διαλέξουν ένα από τα τεσσερά χαρτιά που κρατάει στα χέρια του. Σε κάθε χαρτί είναι γραμμένο το θέμα πάνω στο οποίο καλείται να αυτοσχεδιάσει η κάθε ομάδα καθώς επίσης και το είδος γραπτού λόγου που οφείλουν να ενσωματώσουν στην τελική τους παρουσίαση. Πιο αναλυτικά:

Ομάδα 1: θέμα: οι φήμες για την επικείμενη διάνοιξη του δρόμου-αντίδραση κατοίκων **είδος γραπτού λόγου:** ένα γράμμα που γράφει ένας κάτοικος του χωριού σε ένα συγγενικό του πρόσωπο σχετικά με της φήμες που κυκλοφορούν και την ανυσυχία του κόσμου.

Ομάδα 2: θέμα: συγκρούσεις κατοίκων μεταξύ τους ή με την αστυνομία στο δάσος **είδος γραπτού λόγου:** αναφορά ενός αστυνομικού για τα επεισόδια και τις συγκρούσεις.

Ομάδα 3: θέμα: η αντίδραση του Elzeard και η συνάντηση του με ακτιβιστές περιβαλλοντικής οργάνωσης **είδος γραπτού λόγου: α)** μια καταχώρηση από το ημερολόγιο του Elzeard που αναφέρεται στην απογοήτευσή του και στις σκέψεις του/συναισθήματα για τα γεγονότα **β)** συνθήματα των ακτιβιστών

Ομάδα 4: θέμα: ρεπορτάζ για το δάσος που απειλείται και τα γεγονότα στο χωριό **είδος γραπτού λόγου:** άρθρο εφημερίδας για τον Elzeard και την ιστορία του δάσους.

Ομάδα 5: συνάντηση των τοπικών υπευθύνων με τους κατοίκους **είδος γραπτού λόγου:** λόγος που εκφωνεί εκπρόσωπος του συμβουλίου για την σημασία και την αναγκαιότητα του δρόμου.

10) Κύκλος της συνείδησης

Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε δύο ομάδες και σχηματίζουν δύο ομόκεντρους κύκλους. Αυτοί που στέκονται τον εξωτερικό κύκλο εκφράζουν τις φωνές της συνείδησης ή αλλιώς τις εσωτερικές φωνές του Elzeard τις οποίες ακούν όσοι στέκονται στον εσωτερικό κύκλο. Στη συνέχεια οι ομάδες αλλάζουν θέσεις και η διαδικασία επαναλαμβάνεται.

11) Αγάλματα

Οι συμμετέχοντες στέκονται σε κύκλο. Ένας- ένας με τη σειρά σχηματίζει με το σώμα του ένα γλυπτό-άγαλμα του Elzeard ανάλογα με την υπόθεση που κάνει για το τέλος της ιστορίας.

12) Σπόροι ζωής

Ο εμπυχωτής μοιράζει στους συμμετέχοντες χαρτάκια με το περίγραμμα ενός βελάνιδιου. Τους πληροφορεί ότι η διαδικασία του φυτέματος των σπόρων στην ιστορία λειτουργεί και ως μεταφορά και τους παροτρύνει να σκεφτούν τους

«άλλους» σπόρους που μπορεί να καλλιεργήσει κάποιος. Αυτούς που μπορούν να γεννήσουν μέσα μας μία άλλη στάση ζωής και να κάνουν το ενδιαφέρον μας για το περιβάλλον μια από τις καθημερινές μας φροντίδες. Οι συμμετέχοντες καταγράφουν ατομικά τις ιδέες τους στο περίγραμμα του βελανιδιού και τις τοποθετούν στο κέντρο του κύκλου.

13) Παίρνοντας θέση

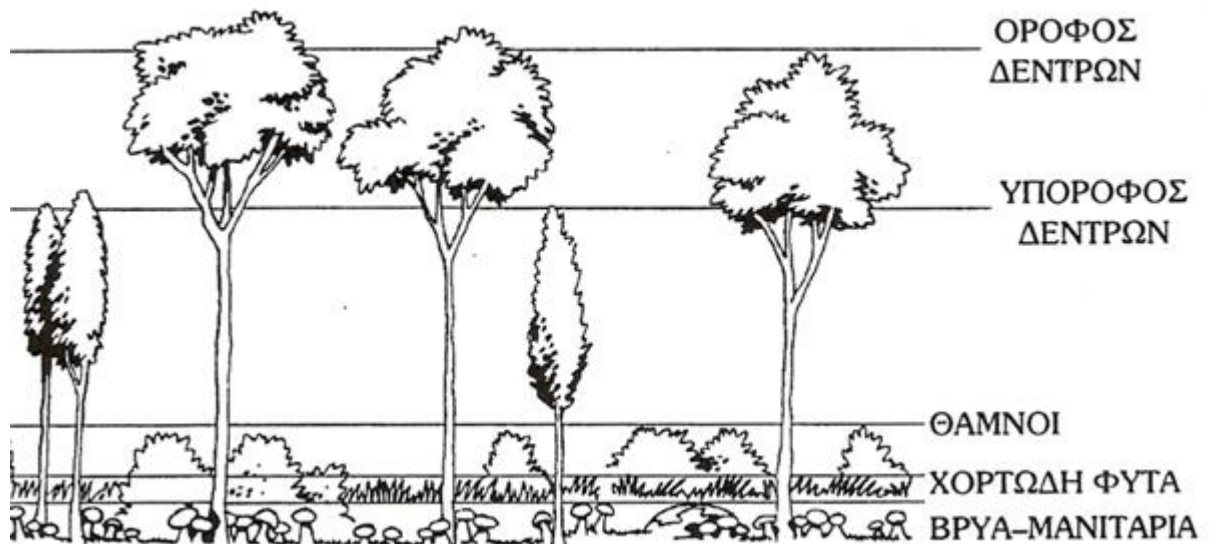
Ο εμπυχωτής ζητά από τους συμμετέχοντες να τοποθέτησουν μπροστά τους μία καρέκλα και να φανταστούν πως η καρέκλα αυτή συμβολίζει το δάσος. Ανάλογα με τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους ως προς την έννοια του δάσους τοποθετούν και τον εαυτό τους ως προς την καρέκλα.

Παράρτημα Α

Κάθετη δομή του δάσους

Από το έδαφος μέχρι την κορυφή των πιο ψηλών δέντρων το δάσος οργανώνεται σε ορόφους βλάστησης. Έτσι διακρίνουμε:

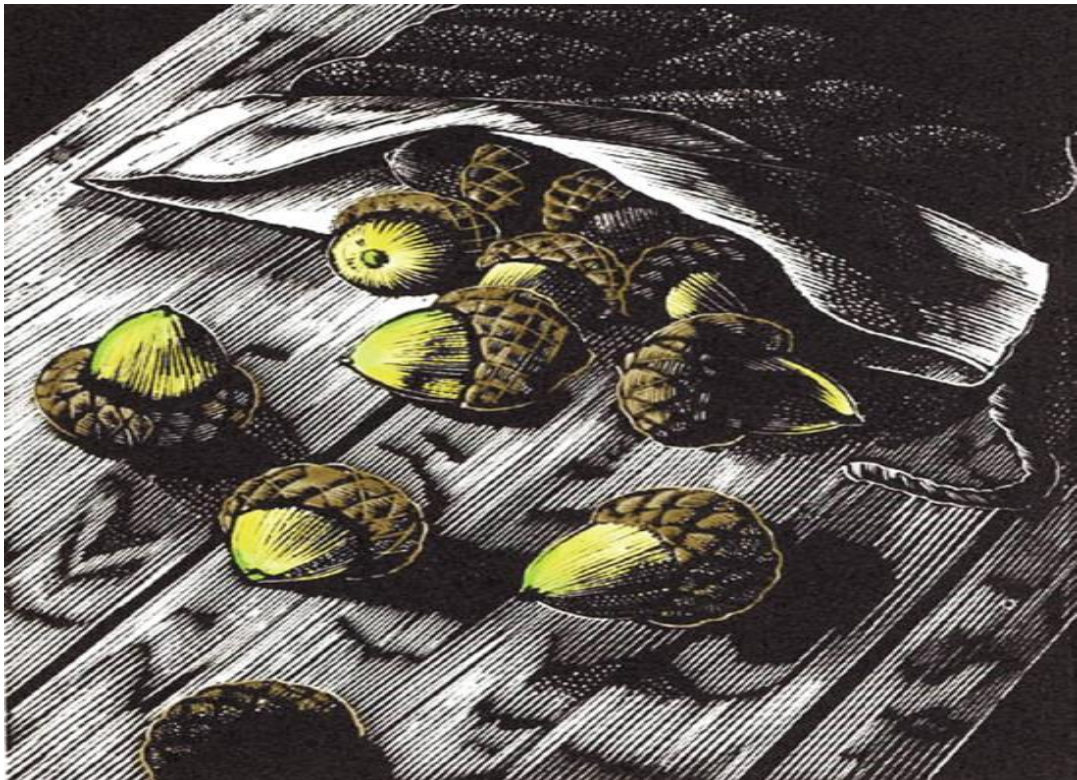
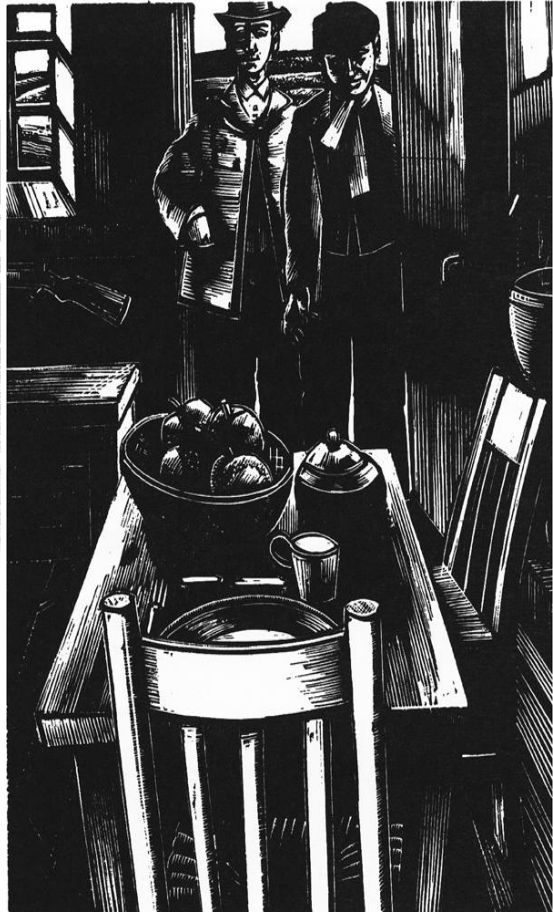
- τον όροφο των βρύων και μανιταριών,
- τον όροφο των ποών και των γράστων, δηλ. των χορτωδών φυτών,
- τον όροφο των θάμνων,
- τον υπόροφο των δέντρων, και
- τον όροφο των δέντρων.

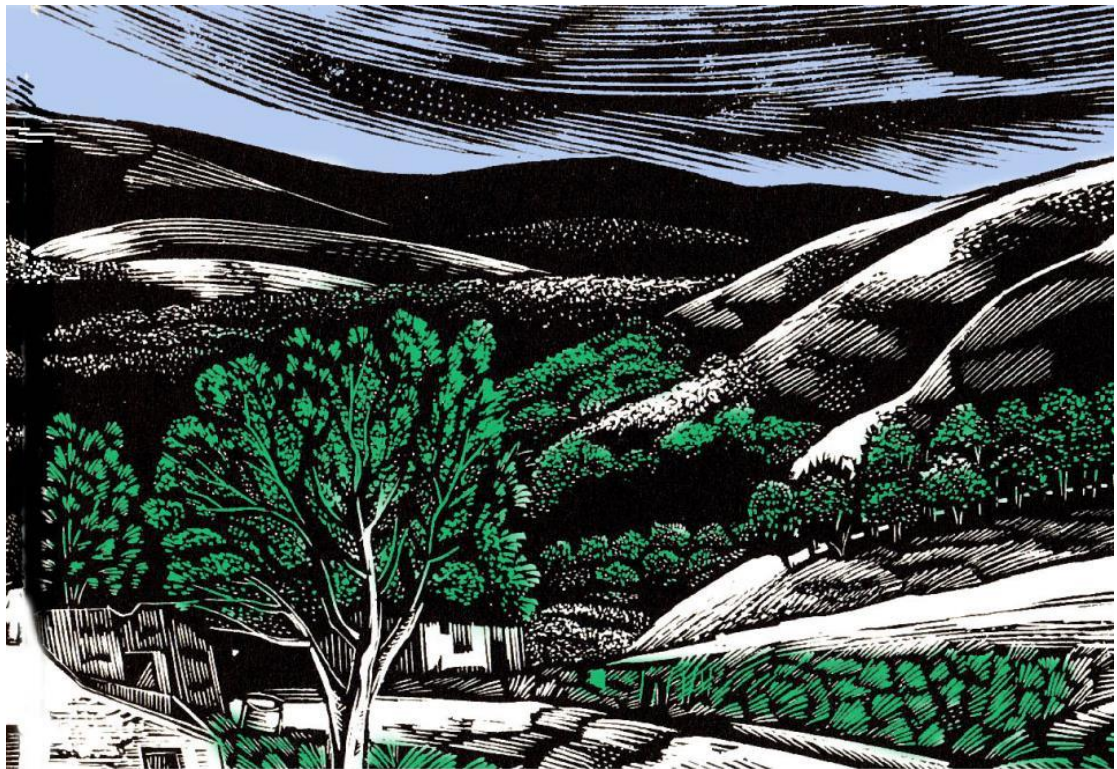

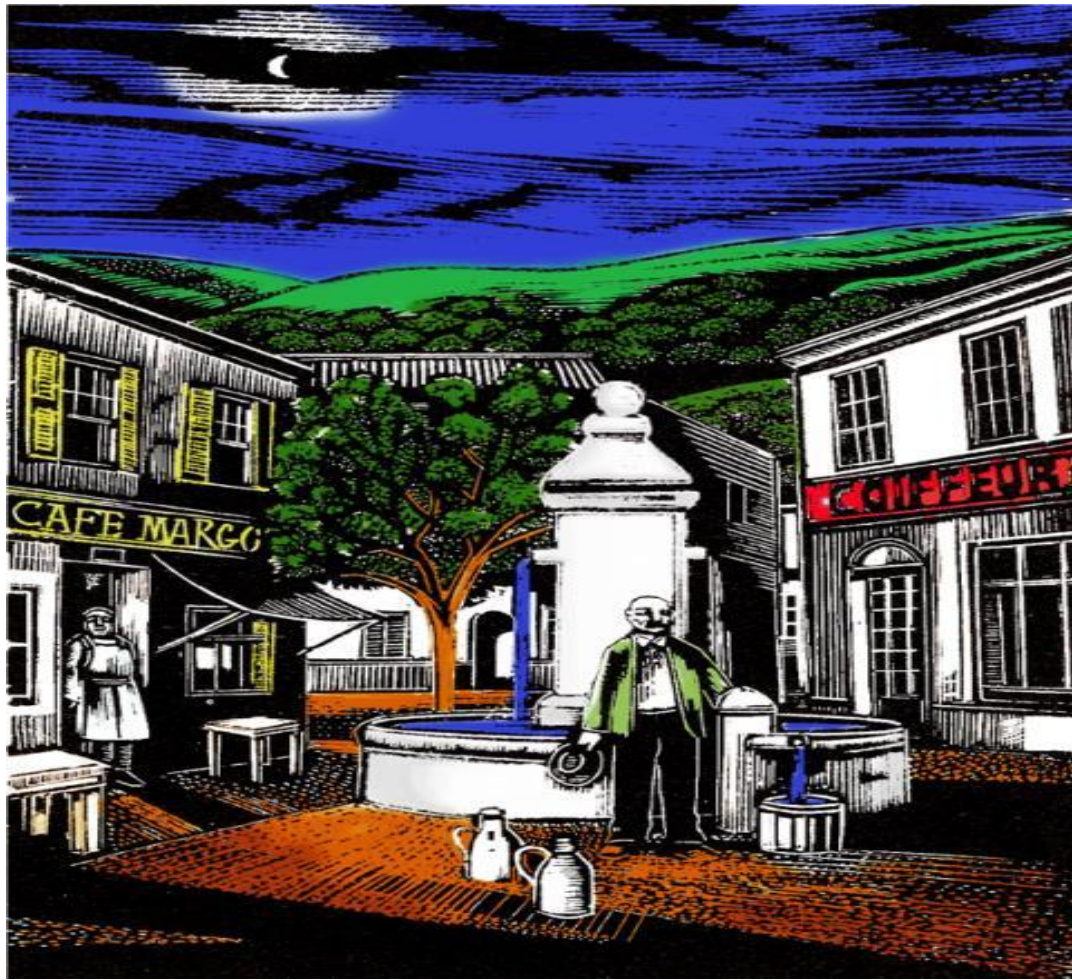
Οι δύο πρώτοι όροφοι αποτελούν την παρεδαφιαία βλάστηση ή υποβλάστηση. Το δάσος αναπτύσσεται κατά ένα μέρος στο έδαφος και κατά ένα άλλο πάνω από το έδαφος (υπέργεια ανάπτυξη). Τα όρια του δάσους στο έδαφος καθορίζονται από το βάθος στο οποίο φθάνουν οι ρίζες των φυτών ενώ αυτά της ατμόσφαιρας καθορίζονται από το ύψος των ψηλότερων δέντρων.

Παράρτημα Β

Παράρτημα Γ

Δάση

Τα δάση **μάς προστατεύουν από την κλιματική αλλαγή**, καθώς απορροφούν το CO₂ από την ατμόσφαιρα και το αποθηκεύουν σε δέντρα, φυτά και έδαφος.

Πάνω από το 40 % (1,77 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα) της ξηράς επιφάνειας της ΕΕ καλύπτεται από δάση. Σε αντίθεση με πολλά άλλα μέρη του κόσμου, **η δασική κάλυψη στην ΕΕ αυξάνεται** (κατά 0,4 % ετησίως). Τα δασικά ενδιαίτηματα αντιστοιχούν στο 20 % σχεδόν (πάνω από 14 εκατομμύρια εκτάρια) του δικτύου Natura 2000.

Τα ευρωπαϊκά δάση βρίσκονται αντιμέτωπα με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, γι' αυτό και χρειάζονται σωστή διαχείριση.

Οι περισσότεροι νόμοι για τη δασοκομία ισχύουν σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, η ΕΕ είναι **δραστήριος εταίρος στις διεθνείς διαπραγματεύσεις** σχετικά με τα δάση σε όλο τον κόσμο.

Περί τα **60 εκατομμύρια άνθρωποι** σε ολόκληρο τον κόσμο εξαρτώνται άμεσα από τα δάση για τον βιοπορισμό τους και ακόμη **1,7 δισεκατομμύρια εξαρτώνται** έμμεσα από αυτά **μέσω δραστηριοτήτων που βασίζονται στα δάση**. Και πολλοί από εμάς τα χρειαζόμαστε για αναψυχή ή για καλλιτεχνική και πνευματική έμπνευση.

Η αποψίλωση και η υποβάθμιση των δασών στις αναπτυσσόμενες χώρες **ευθύνονται για το ένα έκτο περίπου των παγκόσμιων εκπομπών CO₂**.

13 εκατομμύρια εκτάρια δασικής έκτασης (όση περίπου η συνολική έκταση της Ελλάδας) **καταστρέφονται κάθε χρόνο** κάπου στον κόσμο, κυρίως για να δημιουργηθούν αγροκτήματα, ορυχεία και νέες υποδομές. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της υλοτομικής δραστηριότητας είναι παράνομο και γίνεται κατά παράβαση της τοπικής νομοθεσίας.

Αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις για τους ντόπιους πληθυσμούς και συνιστά απειλή για πολύτιμα είδη χλωρίδας και πανίδας. Επιτείνει επίσης το παγκόσμιο πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής, καθώς η μετατροπή των δασών σε άλλες χρήσεις προκαλεί ενδεχομένως σημαντικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου λόγω των πυρκαγιών και της καταστροφής της βλάστησης, οπότε και τα δάση μετατρέπονται σε πηγή CO₂.

Η ΕΕ απευθύνει έκκληση ώστε η παγκόσμια **αποψίλωση να περιοριστεί στο μισό** μέχρι το 2020 και να τερματιστεί μέχρι το 2030. Προτείνει να συμφωνηθούν σε διεθνές επίπεδο τρόποι επιβράβευσης των αναπτυσσόμενων χωρών που λαμβάνουν μέτρα για τον τερματισμό της αποψίλωσης. Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με ορισμένες χώρες που εξαγουν ξυλεία, για να βελτιωθεί η διαχείριση των δασών και να διασφαλιστεί ότι η ξυλεία που εισάγεται από τις χώρες αυτές είναι αποτέλεσμα νόμιμης υλοτομίας. Από τον Μάρτιο του 2013, **δεν μπορεί να διατίθεται εντός της ΕΕ ξυλεία που προέρχεται από παράνομη υλοτόμηση.**

κλιματική αλλαγή: Στη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC), η κλιματική αλλαγή ορίζεται ειδικότερα ως η μεταβολή στο κλίμα που οφείλεται άμεσα ή έμμεσα σε ανθρώπινες δραστηριότητες, διακρίνοντας τον όρο από την κλιματική *μεταβλητότητα* που έχει φυσικά αίτια.

Δίκτυο Natura 2000: Το Δίκτυο NATURA 2000 είναι ένα ευρύ Ευρωπαϊκό Δίκτυο προστατευόμενων φυσικών περιοχών για είδη χλωρίδας, πανίδας, πτηνών και οικοτόπων. Το Δίκτυο καλύπτει σχεδόν το 20% της μάζας της Ευρωπαϊκής ηπείρου και χωρίζεται σε εννιά βιογεωγραφικές περιοχές, κάθε μία από τις οποίες έχει τη δική της χαρακτηριστική βλάστηση, κλίμα και γεωλογία. Σκοπός του δικτύου είναι να διασφαλίσει την μακροπρόθεσμη επιβίωση των πιο πολύτιμων και απειλούμενων ειδών και οικοτόπων της Ευρώπης. Το Δίκτυο NATURA 2000 δεν απαγορεύει τις δραστηριότητες εντός των ορίων του. Η φιλοσοφία του δικτύου είναι ότι ο άνθρωπος πρέπει να δουλεύει μαζί με τη φύση. Οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εντός του δικτύου πρέπει να είναι αειφόρες και σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον. Αυτό συνεπάγεται ότι μεγάλος αριθμός δραστηριοτήτων εντός του δικτύου είναι εφικτές, όπως γεωργία, αλιεία και δασοκομία.

εταίρος: 1. το μέλος μιας εταιρίας κερδοσκοπικής ή μη, 2. το μέλος μιας συμμαχίας ή ένωσης κρατών.

αποψίλωση: απογύμνωση μιας περιοχής, καταστροφή των δέντρων και καθαρισμός της από κάθε είδους βλάστηση

Παράρτημα Δ

Εικόνα 1: Πριν από πολλά χρόνια ξεκίνησα για μια πεζοπορία σε μια περιοχή εντελώς άγνωστη για τους ταξιδιώτες, ψηλά στις Άλπεις σε βουνά που εισχωρούν στην Προβηγγία. Το ταξίδι μου ξεκίνησε σε αυτά τα γυμνά ύψη, σε ένα τόπο μονότονο και χέρσο με 12 έως 14000 μέτρα υψόμετρο. Μόνο άγρια λεβάντα μεγαλώνει εκεί. Διέσχισα αυτή την περιοχή και αφού περπάτησα 3 μέρες, βρέθηκα σε ένα τοπίο χαμένο, θλιμμένο, πέρα από κάθε λόγια. Κατασκηνώσα δίπλα στα απομεινάρια ενός εγκαταλελειμμένου χωριού. Την προηγούμενη τα αποθέματα νερού μου είχαν τελειώσει και έπρεπε να βρω άλλα. Ο θύλακας των σπιτιών αν και ερημωμένος, μου θύμιζε γέρικη σφηκοφωλιά, με έκανε να σκεφτώ ότι κάποτε υπήρχε εδώ μια πηγή ή ένα πηγάδι. Υπήρχε πράγματι μια πηγή αλλά ήταν ξερή. Τα σπίτια χωρίς σκεπή δαρμένα από τον αέρα και την βροχή όμως από αυτό το μέρος είχε χαθεί κάθε ίχνος ζωής. Ήταν μια ηλιόλουστη χωρίς σύννεφα μέρα του Ιουνίου, αλλά πάνω σε αυτά τα γυμνά ύψη, λυσομανούσε ένας ανυπόφορος, άγριος άνεμος. Τα γρυλίσματά του μέσα από τα κουφάρια των σπιτιών, ακούγονταν σαν ενός άγριου θηρίου που ενοχλείται την ώρα που τρώει το θήραμά του. Έπρεπε να μετακινηθώ.

Εικόνα 2: Παντού συναντούσα την ίδια ξηρασία τα ίδια ξυλώδη χωράφια. Τα χωριά σε αυτή την περιοχή ήταν λίγα και γνώριζα πολύ καλά πως ήταν. Τέσσερα-πέντε απο αυτά ήταν σκορπισμένα στις πλαγιές αυτών των υψιπέδων, στην άκρη των επαρχιακών χωματοδρόμων, πλασιωμένα από θάμνους πουρναριών. Κατοικούνταν από ξυλοκόπους που έφτιαχναν με το ξύλο τους κάρβουνα. Ζούσαν φτωχικά. Οι οικογένειες στοιβαγμένες ή μια δίπλα στην άλλη σε ένα κλίμα εξαιρετικά δύσκολο, καλοκαίρι και χειμώνα, με την βιοπάλη να γίνεται ακόμα πιο πικρή λόγω της απομόνωσης. Δεν υπήρχε τρόπος ανακούφισης. Η διαρκής αναζήτηση ενός τρόπου διαφυγής είχε γίνει μια τρελή φιλοδοξία. Αδιάκοπα, οι άντρες μετέφεραν τα κάρβουνα στην πόλη και επέστρεφαν. Ακόμα και οι πιο σταθεροί χαρακτήρες έσπαγαν με αυτό το συνεχές πήγαινε-έλα. Οι γυναίκες έσπερναν μνησικακίες. Ανταγωνισμός υπήρχε για τα πάντα. Ανταγωνισμός στις αρετές, ανταγωνισμός και στα ελαττώματα. Επιπλέον ήταν αυτός ο άνεμος, διαρκώς παρών, που τους τσάκιζε τα νεύρα.

Εικόνα 3: Μετα απο 5 ωρες περπάτημα, δεν είχα βρει ακόμα νερό και δεν μπορούσα να δω τίποτα που να μου έδινε ελπίδα οτι θα έβρισκα. Μακριά κάτι πήρε το μάτι μου. Το περασα για την σκιά ενός μοναχικού δέντου. Όπως και να 'χε το πράγμα αποφάσισα να κατευθυνθω προς τα εκεί. Ήταν ένας βοσκός. Δίπλα του, πάνω στο καυτό χώμα, ξεκουράζονταν καμιά τριανταριά πρόβατα. Με άφησε να πιω απο το παγούρι του και πρόσχαρα με οδήγησε στο μαντρι σε μια κοιλάτητα του υψιπέδου. Τράβηξε νερό -εξαιρετικό- απο ένα βαθύ πηγάδι χωρίς να μιλάει πολύ. Συχνά οι άνθρωποι που ζουν μόνοι είναι έτσι, αλλά αυτός έβγαζε αυτοπεποίθηση

και σιγουριά. Το σκυλι ήσυχο σαν το αφεντικό του, ήταν φιλικό χωρίς να είναι δουλικό. Όλα αυτά ήταν λίγο περίεργα μέσα στο απογυμνωμένο τοπίο. Συμφωνήσαμε να περάσω τη νύχτα στο σπίτι του.

Εικόνα 4: Δεν ζούσε σε καλύβα αλλά σε σπίτι κανονικό πέτρινο. Οι τοίχοι μαρτυρούσαν ότι με τον κόπο του είχε επισκευάσει το αλλοτινό ερείπιο. Η σκεπή του σπιτιού ήταν γερή και αδιάβροχη. Ο άνεμος που χτυπούσε στα κεραμίδια της, ηχούσε σαν την θάλασσα στην ακροθαλασσιά. Το σπίτι μέσα ήταν συγυρισμένο, το πάτωμα σκουπισμένο και η σούπα σιγόβραζε στη φωτιά. Παρατήρησα πως ήταν φρεσκοξυρισμένος και τα ρούχα του μπαλωμένα με τη σχολαστική φροντίδα που κάνει το μαντάρισμα αόρατο. Μοιράστηκε τη σούπα του μαζί μου.

Εικόνα 5: Αφού φάγαμε, ο βοσκός σηκώθηκε να φέρει ένα μικρό σακί και άδειασε πάνω στο τραπέζι βελανίδια. Άρχισε να τα παρατηρεί με πολλή προσοχή, ένα-ένα, ξεχωρίζοντας τα καλά από τα σκάρτα. Προσφέρθηκα να βοηθήσω, αλλά μου είπε ότι ήταν δική του δουλειά. Αφού έβαλε στην άκρη αρκετά καλά βελανίδια, τα ξεχώρισε σε στοίβες των δέκα. Καθώς έκανε αυτή τη δουλειά τα παρατηρούσε από κοντά και πέταγε τα πιο μικρά ή αυτά που ήταν ελαφρώς ραγισμένα. Όταν μπροστά του μαζεύτηκε μια εκατοστή τέλεια βελανίδια, σταμάτησε το ξεδιάλεγμα και πήγαμε για ύπνο. Το επόμενο πρωί τον ρώτησα αν μπορώ να παραμείνω στο σπίτι του για να ξεκουραστώ όλη μέρα. Αυτή η ξεκούραση δεν μου ήταν πολύ αναγκαία αλλά ήθελα να μάθω περισσότερα γι αυτόν. Έβγαλε τα ζώα του από το μαντρί και τα οδήγησε στο βοσκοτόπι τους. Πριν φύγει, μούλιασε στο νερό το μικρό σακούλι με τα βελανίδια που τόσο προσεκτικά διάλεξε και μέτρησε. Παρατήρησα ότι για μπαστούνι του είχε ένα μεταλλικό ραβδί, παχύ όσο ο αντίχειρας του και γύρω στο 1,5 μέτρο μήκος. Βγήκα σαν κάποιος που πάει για περίπατο, ακολουθώντας παράλληλη πορεία με εκείνον. Το βοσκοτόπι βρισκόταν στο βάθος μια μικρής κοιλάδας. Άφησε τα πρόβατα, για να βοσκήσουν και αυτός τράβηξε μόνος του σε ένα μέρος που δεν είχε καθόλου βλάστηση.

Εικόνα 6: Φτάνοντας εκεί, άρχισε να χτυπά το μεταλλικό του ραβδί στο έδαφος. Έκανε μια τρύπα στην οποία τοποθέτησε ένα βελανίδι, κι έπειτα τη σκέπασε ξανά. Φύτευε βελανιδιές. Τον πλησίασα και τον ρώτησα αν του άνηκε η γη. Μου απάντησε πως όχι. Ήξερε ποιανού ήταν; Δεν ήξερε. Υπέθετε ότι ήταν δημόσια έκταση ή ίσως άνηκε σε ανθρώπους που δεν ενδιαφέρονταν γι' αυτή. Ο ίδιος δεν ενδιαφερόταν να μάθει ποιοι ήταν οι ιδιοκτήτες. Με αυτο τον τρόπο φύτεψε τα 100 του βελανίδια με πολλή μεγάλη φροντίδα. Μετά το μεσημεριανό άρχισε ξανά να διαλέγει τα βελανίδια του. Τρία χρόνια τώρα φύτευε δέντρα σ' αυτήν την ερημιά. Είχε φυτέψει 100.000. Απο τις 100.000 οι 20.000 είχαν πιάσει. Από αυτές τις 20.000 υπολόγισε να χάσει ακόμα τα μισά, απο τα τρωκτικά ή απο ότι άλλο είναι αδύνατον να προβλέψει κανείς. Έτσι έμεναν 10.000 βελανιδιές που θα μεγάλωναν σε αυτό το

μέρος εκεί όπου πριν δεν υπήρχε τίποτα. Ήταν τότε που άρχισα να αναρωτιέμαι για την ηλικία αυτού του άντρα. Ήταν σίγουρα πάνω από 50 ετών. 55 μου είπε. Τον έλεγαν Elzeard Bouffier. Είχε αποσυρθεί σε αυτήν την απομόνωση όπου απολάμβανε να ζει αργά μαζί με τα πρόβατα και τον σκύλο του. Είχε καταλήξει στο ότι αυτή η περιοχή είχε μεγάλη ανάγκη από δέντρα. Πρόσθεσε ότι καθώς δεν είχε τίποτα σημαντικό να κάνει, αποφάσισε να δώσει λύση σε αυτήν την κατάσταση.

Εικόνα 7: Χωριστήκαμε την επόμενη μέρα. Τον επόμενο χρόνο ξέσπασε ο Πρώτος Παγκόσμιος πόλεμος, στον οποίο στρατολογήθηκα για 5 χρόνια. Ένας στρατιώτης πεζικού δεν είχε χρόνο να σκεφτεί τα δέντρα. Όταν τελείωσε ο πόλεμος πήρα ξανά το μονοπάτι που περνούσε μέσα από αυτήν την ερειπωμένη χώρα. Το μέρος δεν είχε αλλάξει. Παρόλα αυτά, πέρα από το νεκρό χωριό αντιλήφθηκα στο βάθος κάτι σαν γκρι ομίχλη να καλύπτει τους λόφους σαν χαλί. Από την προηγούμενη μέρα είχα αρχίσει να σκέφτομαι το βοσκό που φύτευε δέντρα. «10.000 βελανιδιές» έλεγα πρέπει να πιάνουν πολύ χώρο. Είχα δει πολλούς ανθρώπου να πεθαίνουν σε αυτά τα 5 χρόνια, οπότε δεν μου φαινόταν δύσκολο να φανταστώ το θάνατο του Elzeard Bouffier. Δεν είχε πεθάνει. Ο πόλεμος δεν τον άγγιξε καθόλου. Είχε συνεχίσει γαλήνια το φύτεμά του. Οι βελανιδιές του 1910 ήταν τώρα 10 ετών και ψηλότερες από εμένα και αυτόν. Ήταν η πιο απίστευτη αναγέννηση που είχα δει. Αλλά η αλλαγή έγινε τόσο σταδιακά που θεωρήθηκε δεδομένη, χωρίς να προκαλέσει έκπληξη. Οι κυνηγοί που σκαρφάζωναν στους λόφους ψάχνοντας λαγούς ή αγριογούρουνα είχαν προσέξει την εξάπλωση των μικρών δέντρων αλλά το είχαν αποδώσει στη φυσική μοχθηρία της γης. Αυτός είναι ο λόγος που κανείς δεν άγγιξε το έργο αυτού του ανθρώπου. Αν τον υποψιάζονταν θα είχαν προσπαθήσει να τον αποθαρρύνουν. Αλλά δεν τον υποψιάστηκαν ποτέ. Ποιος χωρικός ή αξιωματούχος θα μπορούσε να φανταστεί ότι μπορεί κάποιος να δείξει τέτοια επιμονή στη γενναιοδωρία του.

Εικόνα 8: Από το 1920 επισκεπτόμουν κάθε χρόνο τον Bouffier. Ποτέ δεν τον είδα να διστάζει ή να αμφιβάλλει. Δεν μίλησα καθόλου για τις απογοητεύσεις του, αλλά μπορείτε εύκολα να φανταστείτε, ότι για ένα τέτοιο επίτευγμα, έπρεπε να υπερνικήσει πολλές αντιξοότητες. Για να έχει κάποιος μία πραγματική εικόνα, δεν πρέπει να ξεχνά ότι δούλευε σε απόλυτη μοναχικότητα που στο τέλος της ζωής του έχασε το συνήθειο της ομιλίας. Ή ίσως δεν έβρισκε την χρησιμότητά της. Το 1935 αποφασίστηκε να τεθεί το δάσος υπό την προστασία του Κράτους και απαγορευτεί η εξόρυξη του κάρβουνου. Το δάσος δεν διέτρεξε κάποιο σοβαρό κίνδυνο, εκτός από την περίοδο του πολέμου το 1939. Είχαν αρχίσει να κόβουν μερικές βελανιδιές για κάρβουνο και ξυλόπνευμα, αλλά το δάσος ήταν τόσο μακριά από κάποιο βολικό δρόμο με αποτέλεσμα η επιχείρηση να θεωρηθεί κακή επένδυση και να διακοπεί. Είδα για τελευταία φορά τον Elzeard Bouffier το 1945. Τότε ήταν 87 ετών. Είχα ξεκινήσει ακόμα μία φορά την εξόρμηση μου στις ερημιές για να διαπιστώσω πως

πλέον δεν αναγνώριζα τα σημάδια στο τοπίο που ήξερα από τις προηγούμενες επισκέψεις μου.

Εικόνα 9: Όλα είχαν αλλάξει, ακόμα και ο αέρας. Αντί για τις άγριες ριπές που με υποδέχτηκαν κάποτε, υπήρχε μια ελαφριά αύρα με γλυκές μυρωδιές. Στην περιοχή των ερειπίων που είδα το 1913, υπήρχαν τώρα καλοδιατηρημένες φάρμες, σημάδι μιας ευτυχισμένης και άνετης ζωής. Οι παλιές πηγές, γεμάτες από το νερό της βροχής και του χιονιού που τα δάση κρατούσαν, άρχισαν ξανά να ρέουν. Έτσι η ελπίδα ξαναγύρισε. Σιγά-σιγά τα χωριά ξανακτίστηκαν. Νέοι επαγγελματίες μετακόμισαν από τις πεδιάδες, όπου η γη είναι ακριβή, φέρνοντας μαζί τους νιάτα, κίνηση και ένα πνεύμα περιπέτειας. Καθάρισαν τα ερείπια, έριξαν τους παλιούς τοίχους. Τα καινούρια σπίτια, φρεσκοβαμμένα περιτριγυρίζονταν από κήπους. Τώρα ήταν ένα μέρος που ο καθένας θα ήθελε να ζήσει...